

Et haec quidem sunt praecipua circa qualitates ordinandorum, eorumque scrutinium: sed manent adhuc quaedam minimè praetermittenda, ut nonnullorum capitum intelligentia Tyrionibus pateat, in qua facile alioqui deciperentur.

In *cap. 1.* obtinentes Dignitates, quae in eo referuntur, arctantur Ordinem Presbiteratus suscipere, Abbates nempe, Decani, Praepositi, et Archipresbiteri; Archidiaconis autem Diaconatum adipiscendi necessitas imponitur ex Concilio Pictaviensi: statuiturque, quod easdem amittant, si iusta aliqua causa prohibente (intellige causam, quae ab eorundem culpa proveniat, veluti crimen) Presbiteri, aut Diaconi esse non poterint. Ubi adnotandum est primò iuxta Concilium Trident. Dignitates hasce obtineri ab illis posse, qui vigesimum secundum annum expleverint, exceptis iis, quae annexam habent animarum curam: unde subsistere iam neutiquam posset, uti proponitur, huius Decretalis dispositio, neque Constitutio Martini V. in Concilio Constant. per quam derogatum fuerat editae à Clemente V. in Viennensi. Deinde, sciendum est Concilium Trident. in *sess. 22. cap. 4. de Reform.* innovasse praedictam Clementis V. Constitutionem, quae legitur in *cap. 2. h. tit. in Clement.* quoad formam adigendi quemque ordinem suae Dignitati, aut Officio annexum suscipere, et in qua statutur quoad Cathedrales, aut Collegiatas Ecclesias saeculares, vel regulares, ut nullus vocem in Capitulo habeat, nisi saltèm Subdiaconus sit, licèt ab aliis liberè concedatur.

Facile agnoscitur, *capita 2. 3. et 4.* abrogata esse in Concilio Trident. cum iuxta sanctiones eiusdem beneficia quaecumque cum curâ animarum conferri non possint nisi iis, qui vigesimum quintum annum attingerint, et praevio concursu: neque permittatur amplius duarum Parochialium Ecclesiarum

retentio, quanvis unius reditus tenues sint: quo casu praescribitur aliter consulendum *sess. 24. de Reform. cap. 15. et 17.* Sed neque *capitis 5.* dispositio obtinet, in quo dicitur dispensativè ad regimen Ecclesiae Paraecialis admitti consuevisse in minoribus Ordinibus constitutos, cum hodie Parochialis Ecclesia concedi possit absque ulla dispensatione etiam prima tantùm Tonsura initiato, dummodo dispensatio interstitiorum tempore intra annum Presbiter fieri queat. Mitto *cap. 7. 8. et 13.* cum de eorundem materia alibi agendum sit.

TITULUS XV.

De sacra unctione.

Inungi solent Episcopi, de quibus praecipuè hucusque egimus, sacro Chrismate, quod ex oleo nitorem conscientiae significante fit, et balsamo, in quo bonae famae odor denotatur.

Desumpsit hunc ritum Ecclesia ex antiquo Testamento, mutata scilicet significatione rei futurae in praesentem, aut praeteritam, sicut et in aliis accidit: unde apparet quomodò intelligendus sit Innocentius in *cap. un. h. tit.* dum ait Ecclesiam Catholicam hoc tenere ex praecepto divino; quatenus scilicet sequuta fuit exemplum praeepti à Deo traditi in veteri lege *Exodi 30.*

In Baptismo quoque, Extrema unctione, et Confirmatione adhiberi solet haec unctio: eaque duplex est, ut ait S. Pontifex, exterior nempe, et interior, sive visibilis, et invisibilis: illa huius signum est, de qua Apostolus ad Corinthios 2. *Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, et qui unxit nos Deus, et signavit nos, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris:* quemadmodum Ioannes dum ait: *Et vos unctionem, quam accepistis, maneat in vobis:* de quo

na
impropria lo-
quutio.

quo latè Cabassutius in *Notit. Ecclesiast. saecul. II. dissertat. I.* licet in eo lapsus sit, quod putaverit in praedictis tribus Sacramentis unctionem externam spectare ad substantiam.

Coetera legi possunt in ipso capite, dummodo observetur primò non de Episcopo Bracarensi in eo agi, ut mendosè legitur, sed de Brandicuberensi, qui Romam venerat, ut Legatus Regis Bulgarorum pro unione Ecclesiae Graecae, et Latinae. Deinde cautè sumenda in §. *ult.* verba illa: *Licet Romanus Pontifex non utatur Bacculo Pastoralis, tum propter historiam, tum propter mysticam significationem:* refert se enim in eis S. Pontifex ad historiam Martialis, et Materni, qui à D. Petro missi fuere in Germaniam praedicare Evangelium; quorum ille cum in itinere decessisset, surrexisse fertur quadragesimo à morte die per tactum Bacculi Pastoralis, quem D. Petrus tradidit in hoc Materno, qui Romam reversus fuerat, ut ipsi Socii obitum nunciaret: verùm rejicitur haec historia ab eruditis ob ea, quae praesefert, suppositionis signa. Vide Van Espenium, *part. 1. tit. 15. cap. 3. n. 18.*

TITULUS XVI.

De Sacramentis non iterandis.

Tribus, ut dici solet, verbis concludi posset hic Titulus, cum in eo solùm quaeratur quaenam Sacramenta valeant iterari. Cum tamen necessaria admodum sit aliqua saltèm notio Sacramentorum, quibus nihil sanctius, nihil utilius, aut excellentius in Ecclesia Dei est, ut ait Rituale Romanum, neque alius occurat locus, cui commodius inseri possit; gratam studiosis rem facturum existimavi paulò latiore sermonem instituendo.

Christus D. dum Ecclesiam suam instituit, his
om-

omnibus eam munivit, quae ad sanctissimos, quos proposuerat fines, forent necessaria; in quibus primum sibi locum vindicant Sacramenta.

Sanè nemo nescit plurima esse, quae de Sacramentis quaeri solent, quaeque facillimè hic cumulari possent: sed ne ab instituto discedere videar, ea tantùm breviter adiungam, quae magis necessarium est agnoscere: plura qui volet consulere Theologos poterit.

Sinodus Trident. in *sess. 7. can. 1.* definivit Sacramenta (quo nomine intelligimus signa sensibilia instituta à Christo D.) esse septem; nimirum, Baptismum, Confirmationem, Poenitentiam, Eucharistiam, Extremam unctionem, Ordinem, et Matrimonium: lato anathemate in eos, qui dixerint esse plura, aut pauciora; aut etiam aliquod eorum non esse verè, et propriè Sacramentum. Ex his quaedam necessaria omnibus sunt ex natura, et institutione sui, veluti Baptismus iuxta illud: *Nisi quis renatus fuerit* &c. et Poenitentia adultis, qui peccaverunt: alia ex praecepto Ecclesiae, ut Eucharistia certis temporibus: alia autem utilia quidem omnibus, sed voluntaria: et haec est sententia Gratiani in *calce can. 39. c. 1. q. 1.* et Alexandri III. in *cap. 8. de Transact.* quorum primus vocat alia Sacramenta necessitatis, alia dignitatis; secundus verò distinguenda necessaria à voluntariis.

Deinde quaedam Sacramenta imprimunt caracterem, quaedam non: et haec divisio spectat praecipuè ad huiusce tituli explanationem, cum receptum sit, ea, quae caracterem imprimunt, iterari non posse. Hinc Innocentius III. et Gregorius IX. respondent in *cap. 1. et 3. Confirmationem*; et Ordinem iterari non debère, sed cautè supplendum quòd superest, quoties nimirum validè collata sunt (hoc enim omninò est supponendum) omissum tamen deprehenditur nonnihil ad substantiam haud pertinens.

nens. Ubi animadvertere iuvat mendum quod in capite 1. irrepsit verbo *Subdiaconatus* pro *Diaconatus*, ne putetur Subdiaconatum per impositionem manuum conferri. Idem quod de Confirmatione, et Ordine dicendum est de Baptismo, nam in his tribus Sacramentis character imprimitur. Sin verò dubitetur an validè collata fuerint, conferuntur denuò sub conditione; quod obtinuit saltèm generaliter sub Alexandro III. cum olim eodem casu conferrentur de novo simpliciter.

A nemine vidi satis perspicuè explicatum quid sit, aut in quo consistat character: Canonistae dicere amant cum Concil. Trident. esse signum indelebile impressum in anima, quasi specialius quis constituatur per haec tria Sacramenta in certo statu, à quo avelli neutiquam possit.

Constant Sacramenta re, verbis, atque Ministro: post saeculum XIII. res, et verba dicuntur materia, et forma. His accedunt Sacramentalia, sive ritus ab Ecclesia instituti, ut Sacramenta decore conferantur: qui, licet non sint de substantia, omitti tamen, aut contemni nequeunt absque peccato, Sin. Trid. *ead. sess. can. 13.* Iam verò haec omnia diversa sunt pro diversitate Sacramentorum. Et quidem in primis satis notum est Episcopum esse Ministrum Ordinis: materia autem, et forma alia, atque alia est, prout diversi sunt Ordinis gradus; quorum alii maiores sunt, alii minores. Inter primos numerantur Episcopatus, Presbiteratus, Diaconatus, et etiam Subdiaconatus. Quandam adnumerari coeperit Subdiaconatus inter maiores Ordines non satis constare videtur: Giraldi ad titulum *de Clerico venatore*, ait saltèm in Ecclesia Romana id contigisse saeculo V. verùm si attentè legantur verba Innocentii III. in *cap. 9. de Actate, et qualitat.* id primò tribuendum videbitur Urbano II. saeculo XI. Minorum Ordinum nunc maior, nunc minor numerus fuit pro temporum,

rum, et Ecclesiarum diversitate: hodiè isti recensentur, Acolythatus, Exorcistatus, Ostiariatus, et Lectoratus. Pro diversa ergò Ordinum conditione diversa cuique materia, et forma assignatur: de quibusdam verò magnae sunt controversiae, à quibus abstinere decrevi.

Confirmatio, et Baptismus olim eodem tempore conferebantur; quapropter agetur commodius de utroque in tit. *de Baptismo, et eius effectu.* De Eucharistia, et Poenitentia erit agendi occasio in tit. *de celebrat. Miss.* Matrimonium autem proprium sibi vindicat locum in lib. 4. Remanet Extrema Unctio, cuius Ministri sunt Presbiteri, ut constat ex verbis Iacobi Apostoli: *Si quis infirmatur in vobis, inducat Presbiteros &c.* et definitum fuit in Sinodo Trident. Materia est oleum ab Episcopo benedictum; forma verba illa: *Per istam sanctam unctionem &c.* Quoad partes inungendas varia fuit veterum disciplina: hodiè unguuntur nares, aures, oculi, pedes, manus, et renes. Receptum etiam est, ut huius Sacramenti collatio inter iura Parochialia recenseatur. Effectus est remissio peccatorum, quanvis iuxta plerosque non sit proprius, et primarius; quapropter conferebatur olim infirmis ante Eucharistiam, tanquam Sacramentum expians; qui mos adhuc Gallicubi observatur.

TITULUS XVII.

De filiis Presbit. ordin. vel non.

Superius attigimus, dum ageremus de Postulatione, ab ipsis Ecclesiae primordiis aditum ad ministeria Ecclesiastica, et Ordines, nonnullis fuisse praclusum; sive crimine aliquo indignos sese reddidissent, sive defectu aliquo, licet inculpabili, laborarent, ob quem non expediret eos ad Ordines admitti. Hoc cum ex

Tom. I. I plu-

pluribus provenire valeat causis, multiplicia recenseri debuerunt impedimenta. Summa eorum divisio haec est, ut alia ex crimine, alia ex defectu oriri dicantur. Antiquitus receptum erat, ut ad Clerum minimè admitterentur qui crimen aliquod praesertim incontinentiae commisissent; sin autem constitutis iam in Clero hoc accideret, deponerentur statim, ita ut neque in susceptis Ordinibus ministrare amplius possent, neque ad superiores promoveri: licet enim Ecclesia minimè dubitaret peccata per poenitentiam abstergeri, oportebat tamen, ut ait Augustinus, criminosos deterrere. Immutata fuit deinceps disciplina ob causas, quas expendere huius loci non est. In hoc tit. et seqq. agitur de irregularitate, aut impedimento, quod provenit ex defectu; qui vel Natalium est, de quo in praesenti, vel libertatis, corporis, aut Sacramenti, de quibus in reliquis.

Non apparet, si antiqua consulatur disciplina, eos, qui defectu Natalium laborarent, seu illegitimos, fuisse ab Ordinibus exclusos; neque enim imputari filiis debere videbatur iniquitas parentum; cum iuxta Hieronimum in *can. 5. dist. 56.* nasci de adulterio non eius culpa sit, qui nascitur, sed illius qui generat. Coeterum à tempore, ut probabile est, Urbani II. novè invaluit disciplina, statutumque est, ut filii illegitimi Presbiterorum, et aliorum quorumcumque, ab Ordinibus arcerentur, nisi regulari sub disciplina in Coenobiis viverent; quo casu adhuc à Praelaturis excluderentur. Verùm ampliori hoc indiget explanatione. Namque filii Presbiterorum, vel legitimi sunt, habiti nempe ex matrimonio legitimo ante susceptionem Ordinis, vel illegitimi: primis non prohibetur accessus ad Ordines, nequeunt autem immediatè obtinere beneficium, aut Ecclesiam, cui pater praefuit, sine Pontificia dispensatione, ad removendam nimis turpissimam imaginem haereditariae successionis: illegitimi verò, dispensativè, ut dictum est, ad

Ordines promoti, admitti poterant ad Ecclesiam, cui pater ministrasset; mediè, hoc est, dummodo post patrem alia persona media Ecclesiam, aut Beneficium habuisset; et hoc non obscure deducitur ex capitulis, quae in hoc tit. leguntur: verùm Clemens VIII. in Constit. quae incipit: *Ad Canonum Conditorum*, apertè sciens iuxta praedicta facillimum parentibus esse beneficium sua filiis illegitimis transmittere, interposita nempe sub confidentia persona media, quae illicò in eorum favorem resignaret, interdixit omninò, quod filii Presbiterorum illegitimi etiam mediè obtinere possent beneficia quaecumque, quibus parentes quoquo modo ministrasset, sublata omni dispensatione; quod in Concilio Tridento *sess. 25. de Reform. cap. 15.* extensum est ad filios omnes Clericorum illegitimos, ad beneficia tam dissimilia, quam similia, imò et ad pensiones super fructibus beneficiorum: ita ut eis amplius non liceat quoquo modo ministrare in Ecclesiis, quibus patentes fuere adscripti: unde *cap. 7. 10. 11. et 17. b. tit.* non amplius vigent, //

Deinde *cap. 15. et 16.* ex quibus inferitur filiis illegitimis Clericorum conferri posse Canonicatus, et Praebendas praeter Ecclesias; in quibus parentes ministrarunt, à contrario nempe sensu, abrogata sunt à Gregorio IX. in *cap. 18. de testamento in monachibus*. In tantum hoc quod dicebamus obtinet, ut consulta Congregatio Concilii, an filius illegitimus audire confessiones valeat in Ecclesia, cui pater iam defunctus praefuit, negativè responderit. Nihilominus proposito dubio ab Episcopis Calaguritano, et Pampilonensi, an filius illegitimus possit obtinere Capellaniam ad nutum amovibilem in Ecclesia, in qua pater aliam pariter amovibilem habuit, censuit hoc non esse interdictum, ex eo fortasse quod Concilium loquatur de beneficiis, et pensionibus, quo nomine propriè non venit Capellaniam ad nutum amovibilis, ut existimat Benedictus XIV. *de Sin. Dico, lib. 13. cap. 24. n. 14.*

Ex Decisionibus, quas ibidem memorat, iuvat transcribere sequentia, de quibus quotidie dubitari contingit.

Quae de filiis hactenus dicta sunt minimè extenduntur ad parentes ipsos, qui proinde, sive de legitimis, sive de illegitimis sermo sit, obtinere possunt proximè beneficia, quae filii habuerunt; cum enim iuxta naturae ordinem filius patri, non hic filio succedat, procul est in eo casu imago haereditariae successiois: neque paternae incontinentiae memoria revocatur, quemadmodum cum filius patri succedit.

Disposita circa illegitimos obtinent quoque in legitimitatis, nisi per subsequens matrimonium hoc fiat. Sed non comprehendunt nepotem legitimum ex filio illegitimo, etiamsi avus non decesserit.

Expositos, eosque, de quorum natalibus dubitatur, tutius sanè est absque dispensatione ad Ordines non admittere; quidquid dicant Doctores de praesumptione legitimitatis.

Supra innuimus impedimentum, de quo agimus, non solum de filiis illegitimis Presbiterorum intelligi, verum et de coeteris omnibus, quanvis certum sit potissimum primos ab Ordinibus excludi, quorum conditionem ita aversabatur Ecclesia Hispana, ut parentum crimen in filios protrahens non dubitaverit eos redigere in servitutem Ecclesiae, cui pater ministrasset, *can. 3. cau. 15. q. 8.* Quannam autem ratione nitatur haec disciplina satis aperuit Synodus Tridentina, dum dixit, paternae incontinentiae memoriam arcendam esse longèssimè à locis Deo sacris, quos maximè sanctitas, puritasque decet. Accedit quod in talibus metuenda sint exempla paternae incontinentiae, quodque solum integrae dignitatis homines assumi debeant ad munera Ecclesiastica. Cum tamen satis acerbum sit parentum scelera filiorum poenis luti, si honesti sint, et minimè

paternae incontinentiae imitatores, dispensatur cum eis; ad ordines quidem maiores, beneficia maiora, et curam animarum habentia à S. Pontifice; ad reliqua autem ab Episcopo.

Ex Constitutione Quae Ordini S. Pii V. filii illegitimi Clericorum testamento nihil acquirere valent è bonis parentum, sive patrimonialia sint, sive à redivisibus Ecclesiae provenientia; neque eorum descendentes, consanguinei, aut affines, sive filii ipsi vivant adhuc, sive iam obierint. Hoc tamen limitat Benedictus XIV. *de Synod. Dioec. lib. 13. cap. 24. n. 21.* ad casum, in quo eo consilio praedictis relicta bona sint, ut in filiorum commodum cederent, iuxta eundem debentur alimenta talibus filiis, non tantum ex bonis patrimonialibus, sed etiam ex redditibus ecclesiasticis.

TITULUS XVIII.

De Servis non ordinandis.

Servi ab Ordinibus arcebantur, tum quia indecorum erat, quod humilis, et abjecta persona ministris ecclesiasticis praeeset, tum etiam quia minimè expediebat, quod Ecclesia damnum dominis inferre velle praesumeretur servos absque eorumdem consensu ordinando.

Haec constitutio adeò antiqua est, ut legatur etiam in Canonibus, qui dicuntur Apostolorum, quos, licet Apostolis falsò tributi sint, pro comperto habetur continere disciplinam, quae tribus prioribus Ecclesiae saeculis obtinuit, praesertim in Oriente. Adeò autem diligenter observari volebat Ecclesia, ut admodum de ea consueverit Episcopi in ipsa ordinatione, ut constat ex *cap. 5. b. tit.* quo certè nihil melius exhibet prudentiam regiminis ecclesiastici difficillimis illis temporibus, in quibus, cum occasione feudo-

rum; aliorumque adiunctorum in eum modum crevisset auctoritas Magnatum in universa Europa, praecipue autem in Hispania, ut vasallos omnes facile servos rutarent, circumscripta strictissimis limitibus Regia Maiestate, periculis sane plena fuisset quaelibet, vel minima, Episcoporum hac in re licentia. Duo hic quaerenda occurrunt: primum an etiam minores Ordines comprehenderet haec prohibitio: secundum, quodnam observaretur ius, si de facto servi absque consensu dominorum ordinarentur. Sane verius videtur etiam minores Ordines in hac prohibitione venisse, tum quia lex generalis erat, tum quia id exposcebat honor Ecclesiae, et utilitas dominorum; quantumvis enim contrarium suadere videatur *cap. 7. b. tit.* congrue tamen illud interpretabitur qui dixerit prohibitionem, quae prius generalis fuerat, restrictam sensim ita fuisse, ut temporibus Innocentii III. vix in minoribus Ordinibus haberet locum.

Quoad secundum attinet, habemus equidem in *cap. 2. b. tit. et can. 6. dist. 54.* Constitutionem Concilii Toletani, quae praecipit, ut servi sine domino consensu qualibet calliditate, aut fraude ordinati deponantur, et dominis restituantur: et idem statuitur in *leg. 18. tit. 6. part. 1.* illo insuper adjecto, quod, si dominus scierit, et non contradixerit, ius omne amittat.

Sancitur quoque in eadem, quod, si dominus ignoret, Episcopus vero, et ille, qui servum praesentavit, sciant servilem conditionem, aut eorum alter; ambo, vel qui sciebat eam, loco eius duos servos eiusdem aestimationis domino tradere compellantur. Si omnes ignoraverint, et servus minoribus tantum Ordinibus insignitus fuerit, domino restituitur; si vero ad maiores fuerit promotus, et alium servum domino dare nequeat, ei serviat in spiritualibus: verum notat Berardus hanc disciplinam non fuisse ge-

ne-

neralem; nam iuxta eundem in Italia temporibus Gregorii Papae si servus praedicto modo Sacerdotio fuisset insignitus, permanebat in Ecclesia, et ministerio, uti res semel Deo dicata, quam non expediret in profanos usus converti, domino autem peculium restituebatur: si tantum Diaconus foret, reddebatur domino cum peculio, nisi ei alius servus loco ordinati praestaretur: denique qui minores tantum Ordines fuisset adeptus, domino restituebatur, *can. 9. 10. 11. dist. 54.* In Gallia ordinans servum sine consensu domini Presbiterum, aut Diaconum, duplum ei restituere cogebatur, dummodo servilis conditionis conscius id effecisset: sin autem ignorans, ab illis duplum exigebatur, qui eum ordinari postulasent. Sed deinceps recepta in Galliis fuit Hispaniae Ecclesiae disciplina.

Extant etiam hodie in nonnullis Provinciis servi adscriptitii, nempe glebae, aut terrae adscripti, et originarii, hoc est, ex illis orti, quorum gratia prodire in dies conspicimus leges humanitate plenas.

TITULUS XIX.

De obligatis ad Ratiocinia ordin. vel non.

Excluduntur quoque ab Ordinibus obligati ad Ratiocinia, quo nomine comprehenduntur in h. tit. quicumque alienorum bonorum Administratores; ne, si dolosa, aut suspecta deinde appareat administratio, redundet infamia in Ecclesiam: cui accedit, quod vereri maxime oporteat, ne tales potius confugiant ad Ecclesiam in fraudem creditorum, quam amore ecclesiastici ministerii. Excipiebantur, qui tutelam ex necessitate legis gessissent, aut curam pupillarum, viduarum, pauperum, aut Ecclesiarum. *Leges Regia 24. tit. 6. Part. 1.* ordinari potest obligatus ad Ratiocinia, dummodo illis ipsi hae causa mota

non

non fuerit, et dolose se gessisse in administratione non appareat, aut in lite de culpa quaestio sit, licet pars altera contradicat; nullum enim damnum patitur cum obligatus ad Ratiocinia coram eodem Iudice respondere cogatur etiam ordinatus. Hodie duobus casibus hanc irregularitatem procedere observant passim AA. si nimirum publicis quis rationibus adstringatur, aut si privatam administrationem gerens convictus de dolo fuerit in iudicio.

Sixtus V. in Constitut. *Cum de omnibus* 26. statuit neminem ad Religionem esse admittendum, nisi informatione prius peracta constiterit eum neque alieno aere esse gravatum, neque rationibus reddendis ita esse obnoxium, ut ea causa lis ipsi mota fuerit, aut timeatur movenda; declaravitque irritam admissionem, aut professionem aliter factam, imposita in admittentes poena privationis vocis activae, et passivae, officiorum, graduum, et dignitatum. Moderavit autem haec Clemens VIII. in Constitut. *In suprema* quoad nullitatem Professionis: restrinxit etiam poenas, ita ut admittentes solum comprehendant, non reliquos à Capitulo suffragium ferentes: praedictam verò informationem fieri aequè voluit.

TITULUS XX.

De corpore vitiatii ordin. vel non.

Defectus quoque, seu vitium corporis inducit irregularitatem; verum neque idem de omnibus vitiis sentiendum est, neque eadem fuit apud veteres hac in re sententia. In lege veteri integri tantum, et nulla macula laesi ad sacrificia, et ministerium admittebantur. Gentiles etiam in suis Sacerdotiis idem observabant ex lege Romuli, et Numae, ut scribit Dionysius Halicarn. *lib. 2.* Coeterum in lege nova

va-

varias invenimus antiquorum Patrum sententias (1): quod et in Rescriptis Sum. Pontificum observatur, cum alii strictiores aliis hac in re fuerint: verum plerique consentiunt in regulis sequentibus, quas etiam hodierna observat praxis.

Defectus corporis, quicumque tandem sit, tunc irregularitatem inducit, cum impedit exercitium Ordinis, aut saltem efficit quod nequeat exerceri absque notabili scandalo, aut dedecore. Non tamen qui ad Presbiteratum, aut alium Ordinem irregularis est, protinus à reliquis erit excludendus. Si defectus occultus sit, et non impediatur exercitium, facile dispensabitur, nisi dicendum potius sit crimen, veluti si eo, qui nulla cogente infirmitate amputaverit sibi, aut amputari fecerit membrum aliquod, uti Origenes. Quondam censendum sit defectum impedire exercitium, aut efficere quod sine scandalo ministrari nequeat, relinquitur iudicio Episcopi: et ita etiam Congregationem responderisse asserit Giraldi ad hunc tit. cum circa staturam parvam fuisset consultata ab Urbe Mexicana ann. 1721. Idem statuit *lex 25. tit. 6. Part. 1.*

Si cui sine culpa post susceptum Ordinem hoc impedimentum obveniat, manebit quidem suspensus ab exercitio, sed beneficio non privabitur, cum iuxta vulgare effatum afflicto addenda non sit afflictio. Si deinceps convalescere alleget, statuet Episcopus formam eruendae veritatis.

Notat Giraldi praedict. loc. quod, quanvis Congregatio Concil. dispensare soleat, ut Presbiter, qui post suam ordinationem caecitatis evasit, sed non omnino taecus mansit, diebus festis, aut duplicibus

Tom. I.

K. 1000 in sui Mis-

(1) Legimus apud Palladium Timotheum Episcopum dicere consuevisse se etiam truncatum naribus virum esse ordinatum, dummodo bonis moribus esset: et nihilominus refert ipse mat Aimonium Monachum auriculam sibi ferre praedidisse, ne Episcopus fieri cogeretur.

Missam votivam B. Virginis, profestis autem pro defunctis celebrare possit assistente alio Sacerdote, nunquam tamen concessisse reperitur facultatem Subdiacono, aut Diacono notabiliter caecutienti, ut ad Presbiteratum promoveatur. Denique caecum omnino ex Decreto eiusdem Congregationis non posse admitti ad primam Tonsuram, ut capax reddatur ecclesiastici beneficii.

TITULUS XXI.

De Bigamis non ordinandis.

Sequitur defectus Sacramenti, ob quem tandem post multas concertationes creditum est bigamos arceri ab Ordinibus. Fundamentum huiusce irregularitatis habetur in praeceptis, quae tradidit Apostolus Timothaeo, et Tito, dicens: *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum. Diaconi sint unius uxoris viri.* Denique de Presbiteris, *si quis sine crimine est, unius uxoris vir.* Quorum verborum hic sensus est iuxta Estium, quem etiam sequitur Van-Espenius, ut, si uxorem habeant, aut habuerint, unica contenti sint, secundam non acciperint: probè enim saiebat Apostolus tunc temporis coelibes haud facillè reperiri (1). Ecclesia ergò

(1) Ecclesia constabat tunc ex recens conversis ex Iudaeis, et Gentilibus; inter eos autem nemo non videt vix quemquam futurum, qui coelibatum perfectum servasset ad annos usque quadraginta, aut quinquaginta, quae aetas assumendis in Episcopatum praescribebatur. Sat ergò existimabat Apostolus si honesti, et frugi Patresfamilias invenirentur unica uxore contenti; qui sanè perfectiores haberi debebant attentè legibus, atque consuetudinibus tributà licentià pluribus uxoribus sese copulandi. Non minimo huic sententiae praesidio sunt verba Apostoli, quae sequuntur in *Ep. 1. ad Timotheum cap. 3. Sobrium: suae domui bene praeparatum, filios habentem subditur cum omni castitate.* Sed et

(quod

praedictà Apostoli doctrinà edocta monogamos tantum, sive unius uxoris viros ab ipsis sui primordiis ad Ordines admisit, exclusit verò bigamos, quanvis successivè duabus fuissent copulati. Neque hic constitit: sed bigamiae verae, de qua loquutus fuerat Apostolus, addidit interpretativam, et similitudinariam.

Dicitur bigamia interpretativa, dum quis verè duo matrimonia non contraxit, virtualiter autem ita aestimatur; veluti si quis de facto, non iure, duo matrimonia contrahat, aut unum de iure, aliud de facto; hoc est, unum validum, aliud invalidum, dummodo in utroque copula adfuerit: hoc enim in omni bigamia necessarium est, postquam receptum est oriri hoc impedimentum ex defectu significationis. Idem est dum quis viduum ducit, quae priori marito copulata fuerit, aut ab alio corruptam. Verum notat Van-Espenius cum Costa vix hodiè hoc observari.

Similitudinaria bigamia est dum quis post solemne votum continentiae matrimonium de facto contrahit. Sunt tamen qui censent in hoc casu impedimentum potius oriri ex crimine, quam defectu, Consonat his omnibus *lex 35. tit. 5. Part. 1.*

Controversum olim acerrimè fuit non tantum inter Latinos, et Graecos, sed etiam inter Latinos ipsos, praecipuè Hieronimum, et Augustinum, quatenam dici deberet causa huiusce irregularitatis. Graeci Patres, quos sequebatur Hieronimus, utpote eorum principis imbutus, fundamentum illius in in-

K 2 con-

(quod omnem diluere videtur difficultatem) Cretae, ubi debebat Titus, legibus statutum erat, ut iuvenes etiam inviti uxori cogerentur statim ac certam aetatem attingissent: testatur Fleuri in *Histor. Ecclesiast. tom. 1. lib. 2.* et Strabo de *Situ Orbis* antiquas illius Insulae consuetudines recensens; nulla ergò praeter propositam esse poterat Apostoli mens, dum Tito iisdem verbis scribebat *cap. 1. v. 6.*

continentia, eiusque suspicione constituebant; quasi haec irregularitas procederet ex culpa, seu imperfectione quoddam, quam reperiri censebant in nuptiis iteratis: quantumvis enim secundae, tertiae, et posteriores nuptiae successivè semper licuerint, creditum tamen est hanc iterationem quandam praeserferre maculam; unde in quibusdam Ecclesiis Graecis imponebatur bigamis publica poenitentia, *can. 3. Sin. Neoesar.* Sed Latini Patres, quorum opinio denique praevaluit, existimarunt hoc impedimentum provenire ex defectu quoddam Sacramenti, quasi qui iterata contraxit matrimonia non rectè significet coniunctionem Christi cum Ecclesia, quae est unicus cum unica, neque expediat Sacramenta administrari ab illo, qui defectum patitur in Sacramento.

Hinc alia profluxit dubitatio, an scilicet bigamus dicendus sit qui uxorem habuit unam ante baptismum, deinde aliam baptizatus: Graeci minimè eum esse bigamum contendebant; cum enim ipsi, uti dictum est, irregularitatem hanc in quoddam culpa ponerent, remanère dici non poterat post baptismum: Latini verò defectum significationis aequè in hoc casu adesse videntes, censebant eum bigamum, eorumque sententiam firmavit Innocentius I. in *Ep. ad Victoric. Rothomag.* ut patet *can. 3. dist. 26.*

Si quaeratur quinam Ordines bigamis interdicantur, dicendum est iuxta hodiernam disciplinam neque primam Tonsuram conferri eis posse absque dispensatione: licet enim in *cap. 1. et 2. b. tit. de maioribus tantum Ordinibus* mentio sit; tamen tonsuram deferre sub anathemate prohibiti sunt à Gregorio X. in *cap. un. b. tit. in 6. et Concilium Trident.* noluit ab eis minorum Ordinum ministeria exerceri in *sess. 23. de Reform. cap. 17.* quod et Sacram Congregationem aprobante Sixto V. respondisse asserit Giraldi ad h. tit.

Dispensatio Sedis Apost. reservata videtur in conspec-

pectu *capitis 2. b. tit.* coeterum difficultate non caret ratio, quae in eo redditur à Lucio III. quia nempe in bigamis dispensare non licet contra Apostolum; nam criminosis aequè ab Apostolo ab Ordinibus arceatur; et nihilominus permittit Innocentius III. in *cap. 6.* Episcopo dispensare cum criminoso. Fagnanus putat id ex eo provenire quod criminosis peracta poenitentia restituatur in pristinum statum, cum defectus, ob quem removetur bigamus, semper maneat.

Constitutio Sixti V. *Sanctum, et salutare* eandem infligebat poenas ordinantibus bigamos, ac iis, qui Ordines extra statuta tempora contulissent; verum, uti supra diximus, redacta fuit à Clemente VIII. ad terminos iuris communis.

TITULUS XXII.

De Clericis peregrinis.

Ne iis, qui legitime ordinati non sunt, aut qui à proprio Episcopo ob patrata crimina fuerunt suspensi, celebrandi, aut ministrandi ausu temerario aditus pateat, statuitur in hoc tit. cautè admodum esse admittendos Clericos alienae Dioecesis, sive extraneos, aut peregrinos; decerniturque neque eorundem iuramento standum esse, neque celebrare saltem publicè eis permittendum, donec probent se legitime ordinatos, et minimè ab exercitio esse suspensos, *cap. 2. et 3.* Deinde si transmarini, et valde dissiti sint, non aliter litteris testimonialibus fides habenda, quam si quinque Episcoporum sigillis munitae fuerint, *cap. 1.* Tandem Praelatis inferioribus non licet peregrinos Clericos in suis Ecclesiis admittere sine proprii Episcopi licentia, *cap. ult.* quod et de Regularibus intelligendum est; in quos etiam censuris animadvertere Episcopum posse,

se, si Clericos peregrinos absque eius consensu in suis Ecclesiis ad celebrandum admittant, testatur Benedictus XIV. *de Synod. Dioecoes. lib. 9. cap. 15. n. 5.* Concilium Trident. in *Decreto de observ. et evitand. in celebr. Missae, sess. 22.* statuit ne cui vago, et ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat: et in *sess. 23. de Reform. cap. 16.* prohibet, quod Clericus peregrinus sine commendatiis sui Ordinarii litteris ad divina celebranda, et Sacramenta administranda, admittatur. Hinc autem duo haec profuere videntur consecretaria: primum, amplius non obtinere *cap. 3. b. rit.* quatenus Clericis peregrinis sine litteris commendatiis accedentibus permittit celebrare secretò: secundum, sufficere commendatitias litteras etiam his qui à locis valde longinquis veniunt, quin sigilli quinque Episcoporum desiderentur, dummodo suspectae fidei non sint.

Et quidem haec est praesentis tituli sententia, si tantum capita, quae continet, consulantur: verum latissime patet si de Clericis, qui extranei, aut proprii sunt quoad Ordinum susceptionem, instituat sermo, quam rem à me aliàs in hunc locum reiectam memini: paucis ergo licet eam expendamus.

Facta divisione Dioeceseom consequens fuit, ut quisque Episcopus constitutos sibi terminos custodire iuberetur, qui falcem in alienam messem mitteret: unde proflixit quod neque ordinis, neque iurisdictionis potestatem exercere Episcopus possit in Clericos alienos, quos aequè vocare possumus peregrinos. Plurimae sunt hac de re ecclesiasticae sanctiones, quibus accessit Tridentina in *sess. 23. de Reform. cap. 8.* praecipiens, ut unusquisque à proprio Episcopo ordinetur. Quisnam dicatur proprius Episcopus non ita expeditum est, sive de antiqua, sive de posteriori agatur disciplina. Communiter receptum est antiquitus adscriptionem in Clerum proprium subditum, constituisse: verum habebatur nihilominus etiam

etiam originis, aut domicilii ratio, et praecipue huius; de quo inter alios videri potest Cabassutius *Notit. Ecclesiast. saecul. II. Dissert. 17.* in iis enim haud immorari licet. Quod verò ad hodiernam atinet disciplinam, pluribus capitibus proprius Episcopus dici potest, nimirum ratione originis, domicilii, beneficii, item famulatus; de singulisque eorum breviter nonnulla attingam.

Olim quidem distingui accuratè debebat locus nativitatis à loco baptismi, cum hic adultis conferretur: hodiè verò regularitèr idem est, et ita locum nativitatis aestimari voluit Innocentius XII. in *Bulla Speculatores*, si non ex accidenti ortus in eo contigerit, veluti occasione itineris Parentum, Mercaturae &c.

Deinde, ut quis proprius subditus dici valeat ratione domicilii, desiderat, ut ipse, aut parentes stabiliter domicilium eo in loco constituerint, habitando per decennium, aut maiorem fortunarum copiam transferendo, insuperque per aliquod tempus commemorando, ita ut perpetuò permanendi animum demonstrent, quod etiam asserere debent sub iuramento.

Denique quoad beneficium statuit primò, nullum Episcopum posse non subdito Clericaliè Tonsuram conferre pretèxtu beneficii statim conferendi, licet à Patronis fuerit iam ad illud praesentatus: deinde, eum, qui à suo Episcopo tonsuratus fuerit, aut minoribus Ordinibus insignitus, nequam ab alio ad superiores promoveri posse ratione beneficii in sua Dioecesi obtenti, nisi prius testimoniales litteras exhibuerit tam Episcopi originis, quam domicilii, super aetate, moribus, natalibus, et vita, in Actis Curiae servandas. Tandem decernit, ut tunc tantum proprius Episcopus ratione beneficii dici quis possit ad Ordines, cum illud deductis oneribus sufficit ad congruam sustentationem iuxta taxam Sinodalem, aut morem Regionis. Id Innocentius XIII. in *Bulla*

Apostolici Ministerii declaravit quoad Hispaniarum Regna, statuens congruae aestimationem fieri debere iuxta taxam Dioecesis domicilii, non beneficii, nisi continuam, et praecissam requirat residentiam. Adiunxit etiam, quod, si is, qui ratione beneficii ab Episcopo Dioecesis, in qua illud situm est, ordinari optat, vivere statuat in loco domicilii, examinari ab Episcopo domicilii debeat super idoneitate antequam litteras testimoniales concedat.

Sed hucusque allata minimè impediunt quod ordinari quis valeat ab alieno Episcopo cum proprii licentia: hoc namque et antiquitus licuit, et nunc licet.

Facultas haec tribui hodiè solet per litteras dimissorias, quae olim longè diverso sensu accipiebantur, constat enim dari consuevisse Clericis nusquam in suam Dioecesim reversuris. Ius haec litteras concedendi penès Episcopum est, praesertim post Concilium Trident. quod in *sess. 23. cap. 10.* substulit privilegia, quae Praelatis inferioribus hac in re mediis temporibus fuerant concessa: insuperque statuit neque Capitulo sede vacante hanc facultatem competere, nisi Ecclesia per annum vacaverit, aut arctatus ratione beneficii recepti, aut recipiendi eas postulet, *sess. 7. de Reform. cap. 10.* Nemini autem dubium est Vicarium Generalem concedere eas posse, si specialiter Episcopus hanc facultatem ei concesserit.

Diversae sunt litterae, quae vocantur commendatitiae; tribuntur enim Clericis ad aliam Dioecesim ad tempus migrantibus negotii alicuius ibidem gerendi causa.

TITULUS XXIII.

De officio Archidiaconi.

A Dignitate Episcopali, de qua hactenus, licet pluriès interrupta serie, egimus, transit Raimundus ad inferiores; et tractat primum de Archidiaconis, sive quod amplissima fuerit eorum Dignitas, sive quia nonnunquam fuere Vicarii Episcoporum, dictique eorumdem oculi.

Constans apud omnes est difficile admodum esse iura Archidiaconorum colligere ex monumentis, quae tum in hac, tum in Gratiani Collectione habemus, ex eo quod eorum pleraque dubiae fidei sint, coetera nihil certum exhibeant. Paucis ego concludam quae ad Tyronum notitiam sufficient, ex his quae apud melioris notae AA. leguntur; inutile enim foret longius spatari, cum hodiè eorum munus ad nihilum redactum sit, et si quae iura alicubi retinent, ea pendeant ex singularibus Ecclesiarum statutis, et consuetudinibus.

Cum Episcopi nequeant universa per se exequi, debuerunt aliorum ministerio uti, qui vicariam ipsis praebere operam: quod aequè antea Apostolis contigerat; sibi enim adiutores septem Diaconos propterea eos elegisse scimus: auctò verò deinceps Diaconorum numerò, congruum visum fuit unum ex eis coeteris praeficere, qui appellatus fuit Archidiaconus, quasi primus Diaconorum: hunc Episcopi sibi Vicarium adiunxerunt reliquis ministerio Presbiterorum destinatis. Coeterum Episcopi certa non expresserunt negotia, quibus Diaconi deberent intendere, sed nunc plura, nunc pauciora eisdem delegant, praecipue verò illa, quae spectabant bonorum ecclesiasticorum curam.

Plurimis deinde adiunctis factum est, ut eorum